

Országos villamos teherelosztó, (OVT) Budapest I.

Építész: Virág Csaba (LAKÓTERV—IPARTERV)

Generáltervező
technológus:

Zorkóczy László
(ERŐTERV)
Kenessey Attila
(Magyar Villamosművek)

Építető:

Munkatársak:
művezetés:
függönyfal:

Dattler László
Dóka Sándor (ÁÉTV)
Handl Géza
(FÉMUNKÁS)
Simon Judit
Ungi Lajos
IPARTERV Különleges
Gépészeti Iroda
Hortobágyi Dénes
Walla Lambert

Belsőépítész:
Statikus:
Installáció:

légtechnika:
gépészet:
elektromos
berendezés:

Kivitelező:

Jakabfy Lóránt
BLV, FÉMUNKÁS,
ORSZAK, VIV, CSŐSZER,
HITACHI, SIEMENS,
ORION stb.
1972—1974
1974—1979
460 000 mFt
145 000 mFt
Penner Gyuláné

Tervezés:

Kivitelezés:

Beruházási költség:

ebből épület:

Fotó:

A Budai Várnegyedbe három épületet tervezhettem:

1. Dísz tér 8. (Marczibányi palota helyén) lakóház, földszintjén vendéglővel. Tervpályázat: Pázmándi Margittal 1963-ban; rangsorolás nélkül első helyen értékelt 4 terv egyike (MÉ 1964/1.sz.)
2. Szentháromság u. 9—11: „Fehér Galamb”-ház lakóház, földszintjén vendéglővel. Megépült: 1969-ben (MÉ 1969/6. sz.)
3. Országos Villamos Teherelosztó Energia kontroll központ. Megépült: 1979-ben. (MÉ 1979/6. sz.)

Ezen túlmenően: öt évig (1972—1977) tervezést oktattam a Műegyetem Építéstudományi Tanszékén: ahol műemléki környezetbe épülő, ahhoz csatlakozó, azokra ráépülő épületekről gondolkodtunk a hallgatókkal.

E tevékenységek során arra gondoltam, hogy az ilyenfajta feladatok lényege számomra az, hogy egy-egy teljesen mai (up to date) épületet vagy épületrészt próbáljak kigondolni, amely, ha kiemelnék környezetéből, és egy semleges térbe függesztenék, akkor is megfelelné fenti követelménynek.

1. Földszinti alaprajz, M=1 : 800

1. Előcsarnok. 2. Folyosó. 3. Zsilip. 4. Távközlés. 5. Ügyelő. 6. Pihenő. 7. Karbantartók. 8. Raktár. 9. Postakábel rendező. 10. Segédüzem. 11. Átviteltechnika. 12. Hitelesítő. 13. Digitális. 14. Laboratórium I. 14. Csoportvezetők. 16. OVTÁSZ iroda. 17. OVTÁSZ vezető. 18. Átviteltechnika oktatás. 19. Takarítósz. 20. Digitális raktár. 21. Hitelesítő raktár. 22. Porta. 23. Gondnokság. 24. Segélyhely

2. I. emeleti alaprajz, M=1 : 800

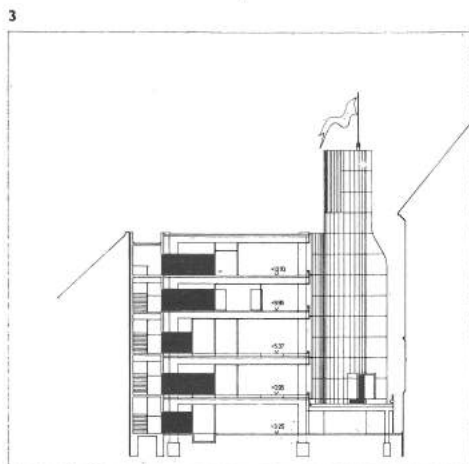
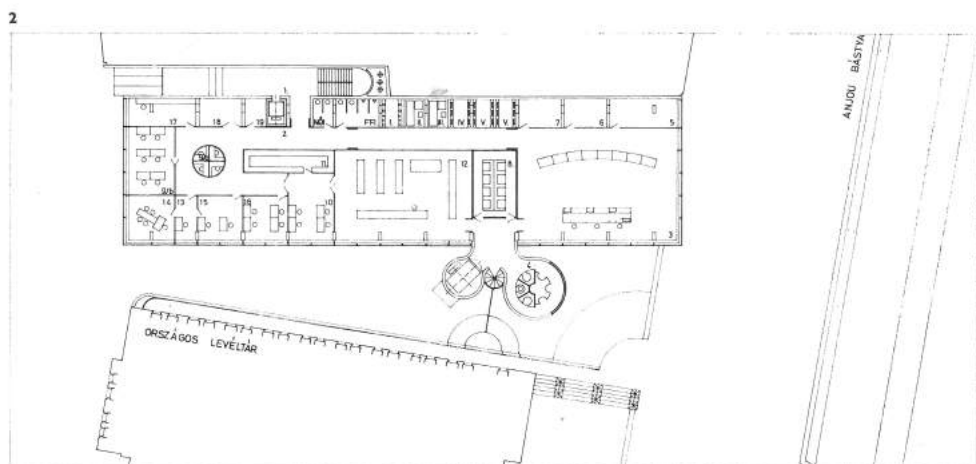
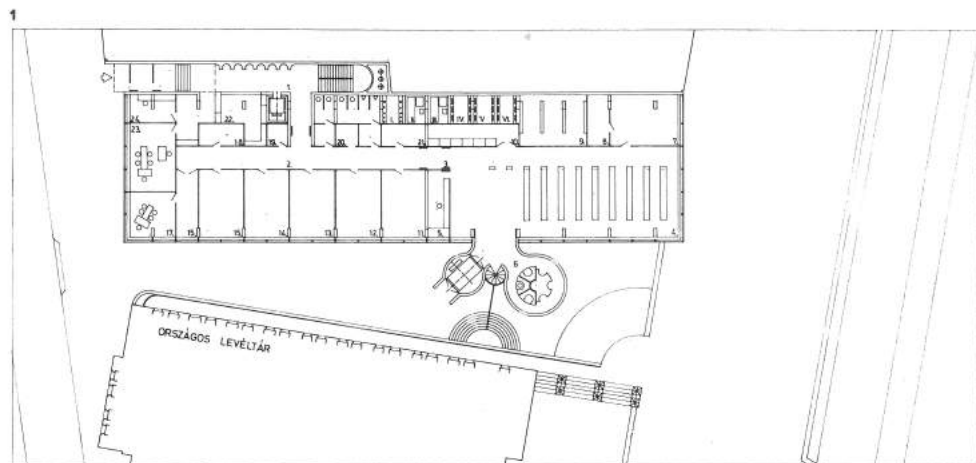
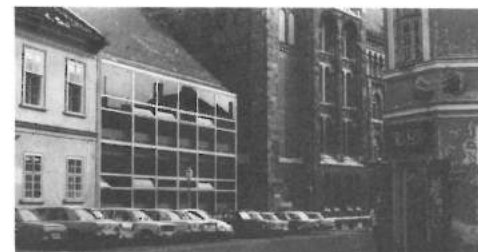
1. Előcsarnok. 2. Folyosó. 3. OVT vezénylő. 4. Pihenő. 5. Rangidős diszpécser. 6. Diszpécser dolgozó. 7. Diszpécser öltöző. 8. Naplózó, géptávirók. 9. Programozók. 10. Előkészítő. 11. Könyvtár. 12. Számítógépterem. 13. Üzemiroda. 14. Személyzeti vezető. 15. Előkészítő helyiség. 16. Előkészítő csoport. 17. Műszakiak. 18. Karbantartó műhely. 19. Karbantartó raktár

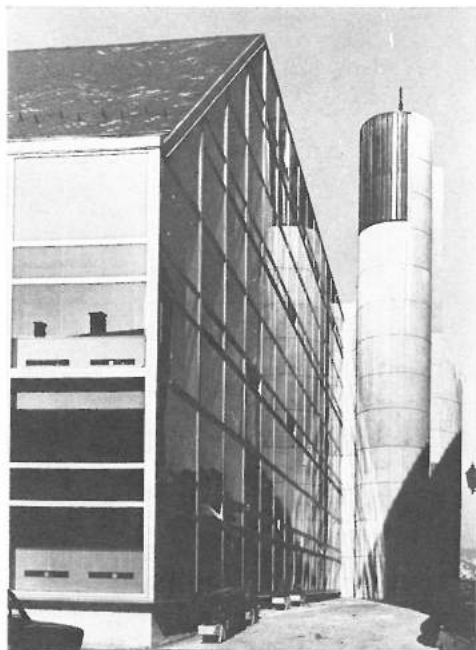
3. Metszet. M=1 : 800

1. Plan du rez-de-chaussée, M=1 : 800

2. Plan du 1er étage, M=1 : 800

3. Coupe. M=1 : 800

De ez egy olyan fajta mai korszerű épület legyen, amelyik: tömegformálásával, nagyságrendjével, léptékével, anyagkezelésével és hangulattal lehetőleg optimálisan illeszkedjék környezetébe.

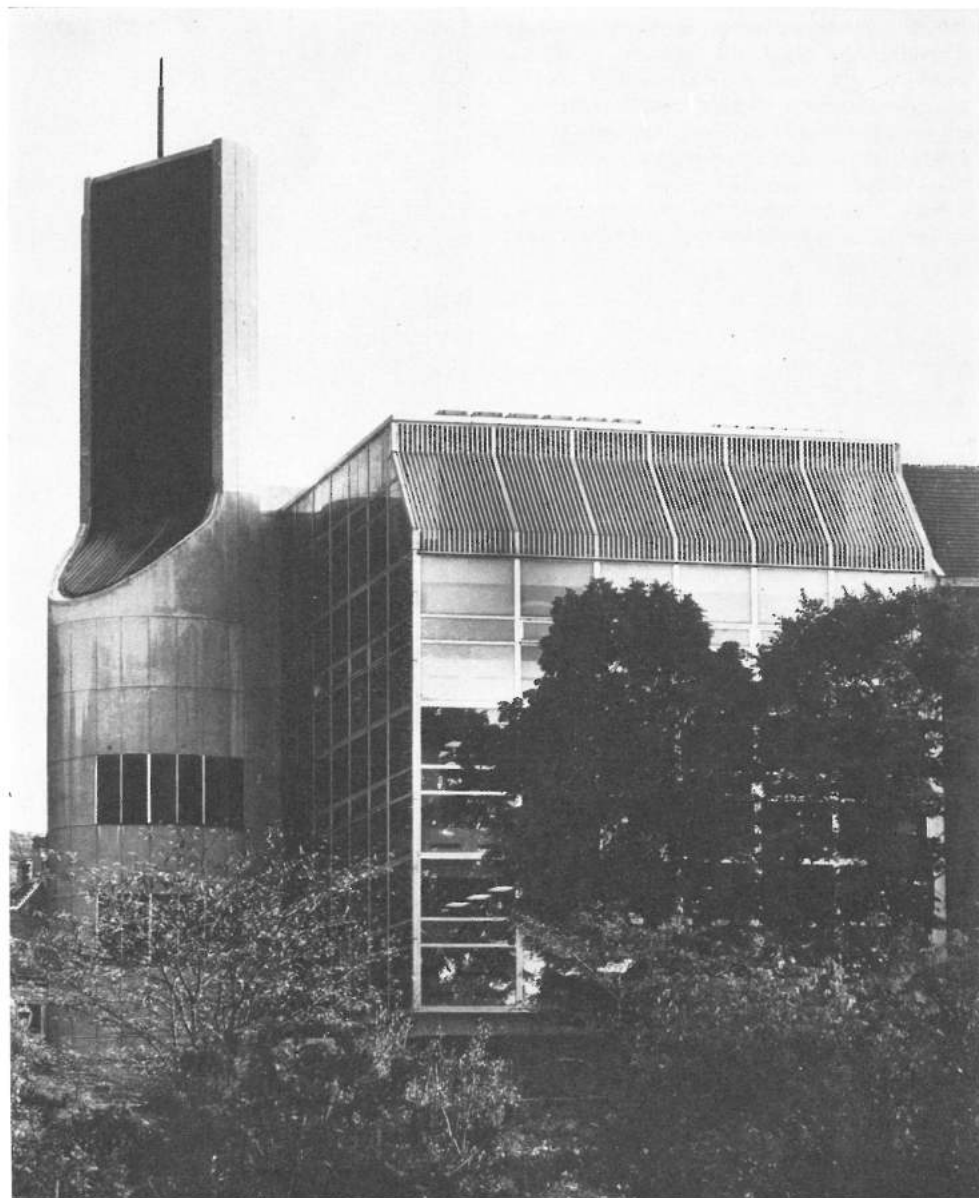
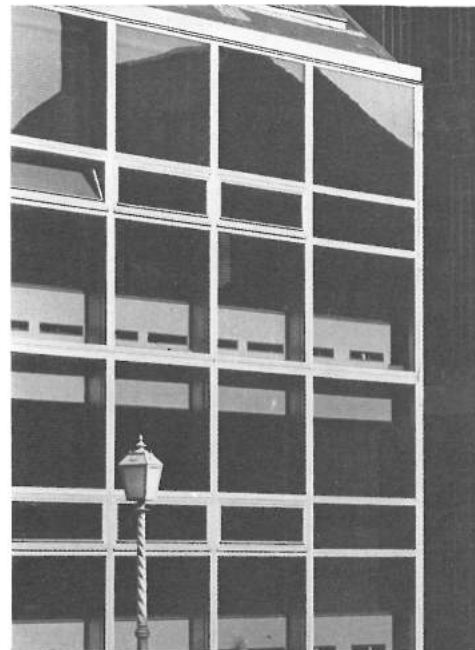
És itt érdekes összefüggések adódhatnak: pl. — az ilyen épületek tervezése idején érvényes „up to date”,

— a modernizmus egyik fő jellemzője: az őszinte funkciót és szerkezetet tükröző formálási mód volt.

Nos: minthogy számomra a Várnegyed alaphangulata, és meghatározója mindig a középkor, ez őszinte és konstruktív formálásban a két időszak könnyen találkozik.

Nem úgy a modernista stílus másik fő jellemzője a tömeghatásszerű: kubisztikus formálási igény: a zárt sorú utcák és terek hálózatába, ahol az épületek csak homlokzati felületeikkel jelennek meg, ezt a hatást csak rafinált ügyeskedésekkel lehet elérni.

Viszont a fentiekből következik, hogy a Várnegyed épületei fal jellegű homlokzatfelületekkel jelennek meg, amelyekbe a kor igényei és

technikai lehetőségei adta méretű nyílásokat „vájtták” bele.

Nos: mivel a mai nyílásrendszer ettől alapvetően eltérő méretű, nagyságrendű, alakú és hangulatú, már a Dísz tér 8. sz. épület tervezésénél arra gondoltunk, hogy ezt az ellentmondást úgy lehetne legkönnyebben áthidalni, ha up to date épületünk homlokzati felülete is „fal” jellegű lenne: és mi a modernizmus legjellemzőbb falszerkezete, a függönyfal.

De — és ez igen fontos — e függönyfalnak olyan nagyságrendű, léptékű és arányú osztásainak kell lennie, hogy e révén ugyanazt a hangulatot teremtsen meg, mint a közvetlen szomszédságában levő homlokzati felületek.

Anyagkezelés

középkor: természetes anyagok szerkezeti tudással történt felhasználása;

jelenkor: mai természetes anyagok és szerkezetek józan használata.

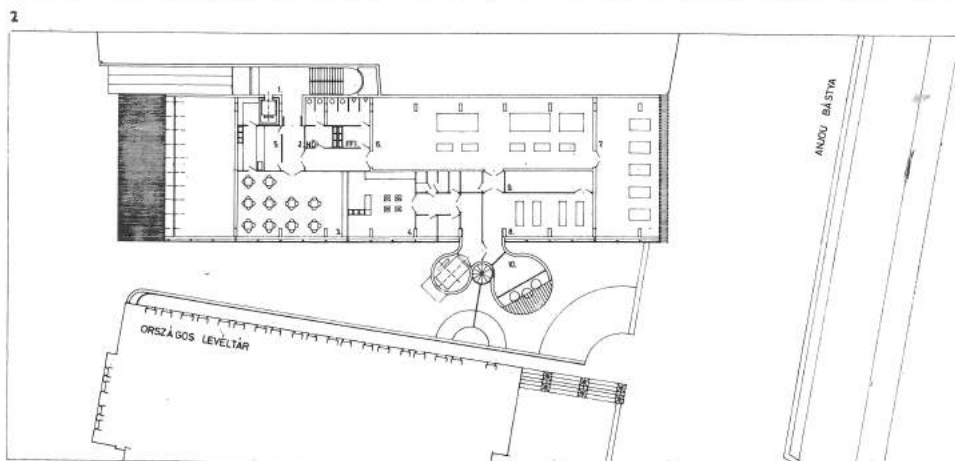
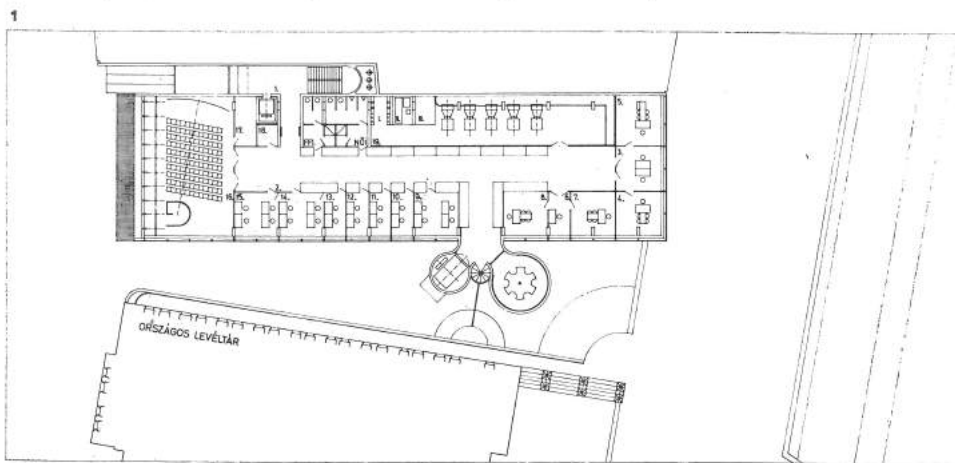
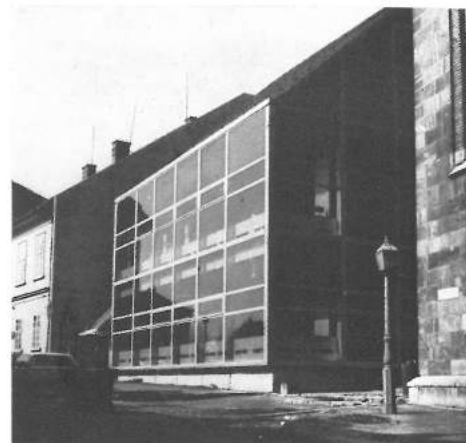
Ami pedig a hangulatot illeti: a középkori épületek városkép hangulata józan, de romantikus és játékos is; ezt a hangulatot igyekeztem megteremteni.

Talán a legfontosabb pedig az ilyen környezetben való építkezés esetén a környezet és a meglévő alkotások iránti alázatos szerénység.

Virág Csaba

Gondolom, senki nem veszi dicsekvésnek, a magyar műemlékvédelemnek jóideje rangja van szerte a világon. Ezt a rangot aligha a viszonylag kis számban megmaradt emlékanyagának, s nem is védett épületeink egyöntetűen magas kvalitásának köszönhetjük. Sokkalta inkább műemlék-helyreállításainknál lemérhető módszereinknek, az esetenként szigorúnak titulált — és történeti szemléletünkre épülő — elveinknek, az ebből következő gyakorlatunknak. Tudjuk, indíttatásunk sem volt rossz, hisz Möller I. zsámbéki, Luxék esztergomi konzerválási—restaurálási munkáira „építeni” nem akárkinek adatott meg. 1957 óta meglevő körülményeink sem akármilyenek. Az építésüghöz való tartozásunk például számos — sajnos, csak részben „kihasznált” —

lehetőséget biztosít számunkra, kezdve a településrendezéssel szinkronba hozható, s így a preventív műemlékvédelem lehetőségét biztosító helyzetünktől az Országos Műemléki Felügyelőség többé-kevésbé komplexnek tekinthető (kutatókat, tervező építészeket, kivitelezőket magába foglaló) felépítéséig. Közismert az is, hogy miközben Európa majd minden országában előfordult és előfordul, hogy egy vagy több elpusztult épületet — sőt városokat, vagy városrészeket — régi ábrázolások (fényképek és rajzok) alapján újraépítettek — nálunk erre nemigen találunk példát. Mindez (és a mögötte meglapuló minden napi munka) talán elegendő is lenne a számunkra jóleső kül- és (remélem) belföldi elismeréshez, „műemlékes” partnereink dicséretéhez. Ezen

túlmenően azonban — és erről legutóbb a MÉSZ egyik delegációja tagjaként az NSZK-ban győződhettem meg — az egyéb területen dolgozó építészek is nagyra értékelik (szinte Granasztói Pál szavait megerősítve) műemlékvédelmünket. Jól emlékezünk az ICOMOS 1972-es budapesti kongresszusára is, az elhangzott előadásokra és hozzászólásokra. „Magyar példáról” beszéltek ott és ez nem kizárólag, sőt az akkor elfogadott „Ajánlások” szerint nem is elsősorban az egyedi műemlékek helyreállítására, hanem a történeti környezetben épülő új épületekre vonatkozott.

Oktalanság lenne természetesen a kettőt elválasztani, méginkább egymással szembeállítani. Nem is lehet, hiszen mindkettő ugyanazon elvekre épül és jórészt évre is pontosan egyidőben jelentkeztek a legszebb eredmények. Jólismert — és szóljunk most más csak erről — hogy a háború után a teljesen rombdólt épületek helyén (talán olasz példák hatása), semleges („nikotex”) architektúrájú épületek épültek nálunk is. Ennek gyakorlata vidéki városainban is előfordult, de legjellemzőbb példáit (a későbarokk homlokzatok teljesen leegyszerűsített formái) a budai Vár lakónegyedében találjuk. Ezzel a gyakorlattal szállt szembe — a közvéleményben, sőt helyenként a „szakemberek” körében is nem kis vihart kavargatva — előbb a Fortuna u. 15. tervezője, majd az Üri utcai két ház (a 32. és 38-nál elsősorban a bástyasétány felőli szárny) alkotója. A sort ezután — az előbbiek sikereire építve — több környezetbe illő ház is követte a várbán, helyenként már-már a plagizálás hatá-

rát súrolva; máshol a részletképzések félreértéséből eredően silányabb megoldásokat választva. Ezek a kisebb-nagyobb tévedések is bizonyították — Horler Miklós 1978-as egri előadásán így fogalmazta meg — hogy, természetesen a műemléki környezetben sincs „... önmagában jó megoldás, csak a környezet összefüggéseinek figyelembevételével lehet megtalálni a követendő utat.”

Ez az út azonban (jóideig úgy tűnt) egyre nehezebben volt járható, s egyértelműen sikeresnek nehezen is értékelhető. Elsősorban azért, mert mind többen feledkeztek meg arról (s itt újra Horler egri előadásából idézek), hogy „... a modern építészet...nem valamiféle ellenpólusa a műemléknek és az építészeti örökségnek, hanem annak szerves folytatása, másrészt művészi kifejező eszköze annak a modern törekvésnek, amely az ember megalkotta környezetet a múlt és jelen har-

1. II. emeleti alaprajz, M=1 : 600

1. Előcsarnok. 2. Folyosó. 3. Titkárság. 4. OVT vezető. 5. OVT vezetőhelyettes. 6. Adminisztrátor. 7. ODSZ vezető. 8. OUSZ vezető. 9. Rajzoló, adminisztrátor. 10. Statisztika. 11. Szakértők. 12. Fordítók. 13. Kálorikus csoport. 14. Villamos csoport. 15. Operatív csoport. 16. Oktató terem. 17. Székraktár. 18. Takarítószersz. 19. Klímaház

2. III. emeleti alaprajz, M=1 : 800

1. Előcsarnok. 2. Folyosó. 3. Étterem. 4. Melegítő konyha. 5. Büfé. 6. Klímaház. 7. Hűtőtornyok. 8. Mikroközpont. 9. Raktár. 10. Műszerész

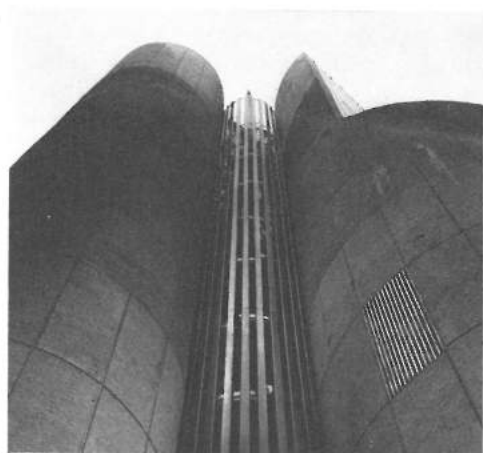
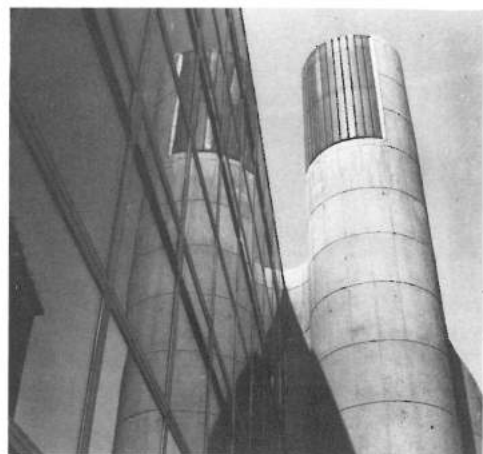
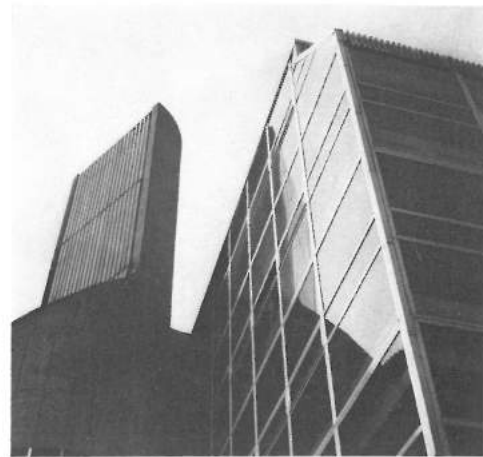
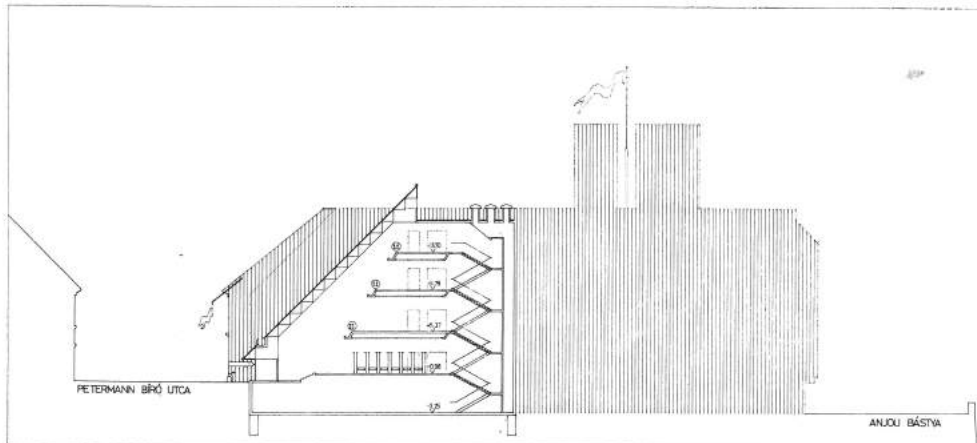
3. Hosszmetszet, M=1 : 800

1. Plan du 2ème étage, M=1 : 800

2. Plan du 3ème étage, M=1 : 800

3. Coupe longitudinale, M=1 : 800

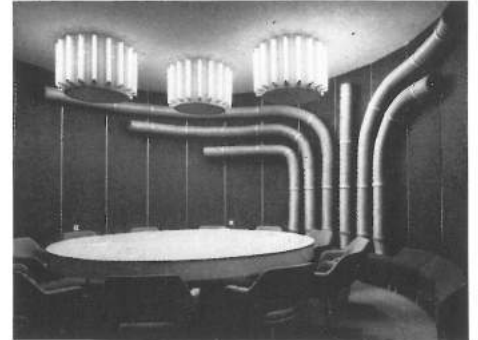
3

átélésén keresztül is el lehet érni. Itt is kiderül: nincs feltétlenül szükség arra, hogy a ritmust plasztikai motívumok segítségével biztosítsuk, ezt ilyen finom tagolással és felületképzéssel is el lehet érni. A korábbi példák és az itt ismertetett épület összevetéséből az is kiderül, hogy a párkánymagasságokra, tetőidomra, beépítésre stb. vonatkozó előírások betartása még nem biztosítja a környezetével harmonikus megoldást — de azt nem is zárja ki.

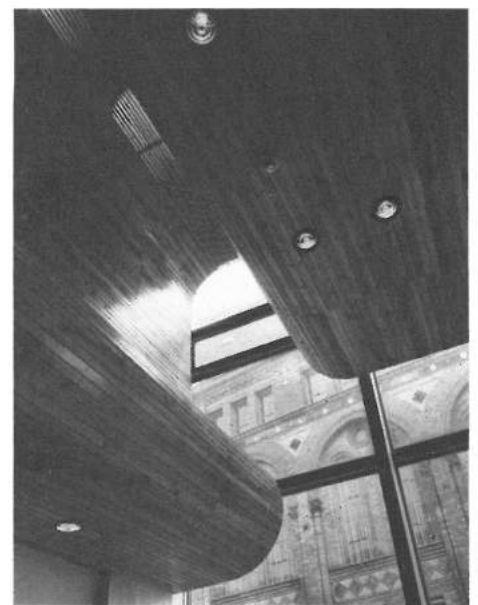
Mendele Ferenc

monikus egységévé kívánja alakítani." Ennek vállalása — gyakorlata helyett az elmúlt évtizedben sorozatosan épültek olyan házak — és nem csak Budán —, ahol egyes motívumok átvételében, a kicsinyes elaprózódásban, a „széptevésben” keresték az illeszkedés lehetőségét. Ezt a mindinkább elburjánzó gyakorlatot szakítja meg — a hasonló magatartásból fakadó, de véleményem szerint kevésbé sikeres egy-két vári ház után — Virág Csaba Pettermann utcai épülete. Ez a vári ház — bár funkciója igencsak megnehezítette a harmonikus beillesztés lehetőségét — újra arról győzhet meg mindenkit, hogy a történeti környezet s annak féltése miatt született előírások-rendeletek, nem jelentenek gátat, nem akadályozzák meg, hogy új építészeti értékek szülessenek. Azt is bizonyítja, hogy a történeti városképbe nem csupán hagyományos szerkezetek és anyagok alkalmazásával lehet beilleszkedni, hanem ezektől merőben eltérő teljesen mai eszközökkel is lehetséges olyan épületet formálni, amely a hagyományos környezettel harmonizál. Itt ez történt! Köszönhető ez a szintkülönbségekkel is tagolt rendkívül szűk terület beépítésének és formálásának; az épület tiszta funkcionális rendszerének, nyugodt és arányos tömegképzésének; szerkezeti metszethez hasonlítható architektúrájának, illetve tisztaságának. A beépítésnél például nagyra értékelhető a Levéltár felőli tölcserszerűen szétnyíló köz formálása, bár ennek finomságát egy más jellegű burkolati anyagválasztás esetleg szintformálás (a tereplépcső helyett) még jobban kihangsúlyozná. A korábbi körülményeket és a telek kétoldalán elhelyezkedő nagytömegű épületek funkcionális és építészeti adottságait ismerve természetesen logikus a nyomda tűzfalához való csatlakozás, de ennek megoldása — a visszaugratott bejárati és lépcsőházi traktussal — a funkcionális rendről is tanúskodik, egyben (akarva-akaratlan) arra

is utal, hogy a hazai történeti városainkban a függőleges arányú elemek dominálnak az egyes homlokzatokon. A bejárat-szélességű (horonyszerű) csatlakozás ugyanakkor a keskeny vári telkek „hagyományára” is utal, a két szomszédos épület léptékéhez is igazodik a székház. Ezt a „feloldást” a tömegformálás is elősegíti. A különböző magasságból induló, eltérő hajlásszögű és mégis egyeneszáródású, határozott karakterű tetővonal; a függönyfallal megnyitott geometrikus tömeg és lágyan formált torony stb., stb. egyaránt ezt szolgálja. Itt gondolkodni szólni az átjárók köz gyűrűsén lépcsőzött teraszánál magasodó, funkcionálisan szükséges toronyról. Visszatetszett hengeres formája alapvetően ugyan műszaki szerepére (az itt lapuló berendezésekre) utal, ugyanakkor sajátos átmenetet is jelent a tetőépítményekben dúskáló levéltári épület és a nyugodt hatású —már-már monoton — nyomda és Hadtörténeti Múzeum épülete között.

A tartalmi, szerkezeti és formai egységet támasztják alá a jól választott anyagok és szerkezetek. A vékony alumínium bordák közé fogott, füstszínű neodin üveg a járókelőket is megismerteti a tiszta, tartó-szerkezeti rendszerrel; a flexibilitást is biztosító többszintes épületbelső világos, „egyhajós” rendszerével és a megfelelő helyre csoportosított technológiai üzemrésszel, illetve üzemrészekkel; a szerelhető belső válaszfalakkal stb., stb. A szerelt jellegű, környezetét visszatükröző függönyfal láttatni engedi a visszalépcsőzött belső szinteket, a logikusan megosztott forgalmi rendet, nyílt és őszinte kapcsolatot biztosít a külső, valamint a belső tér között. Sokan úgy hiszik, hogy ilyen a mai fogalmak szerint „kisvárosi léptékű” műemléki környezetben az intimítást csak zártsággal, vizuális takarással lehet biztosítani, s íme a példa: ugyanezt nyíltsággal-nyitottsággal, a környezet morfológiai hagyományainak elmélyült ismeretén és

7 5

8 6

1. Oktatóterem
2. „Vezérkari” tanácsterem
3. Előadóterem mennyezetrészlete
4. II. emelet folyosórészlete
5. A vezénylőszint a számítógépteremből nézve
6. A vezérő
7. Pettermann bíró utcai homlokzat
8. Hűtőkondenzátor terem
9. Főbejárat
10. A távközlő terem
11. Vészlepcső
12. Előcsarnok
13. Eligazító tábla
14. Tűzcsap

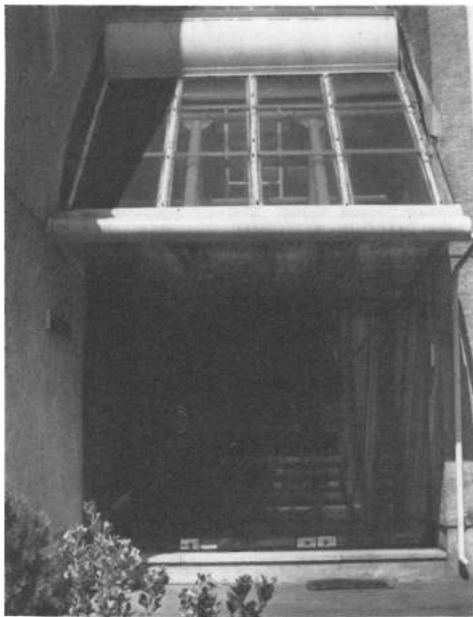

9

10

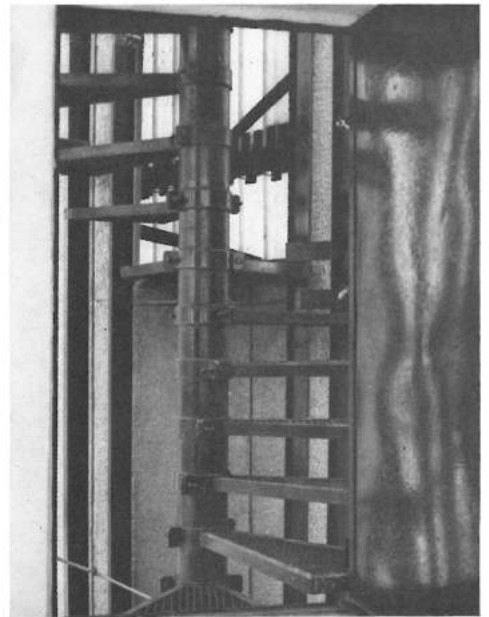
1. Salle de classe
2. Salle du conseil « d'état-major »
3. Détail du plafond de la salle de conférences
4. Détail du couloir du 2ème étage
5. Le niveau de commande vu de la salle d'ordinateurs
6. Installation de commande
7. Façade dans la rue Pettermann
8. Condensateur réfrigérant
9. Entrée principale
10. Salle de télécommunication
11. Escalier de secours
12. Vestibule
13. Tableau d'indication
14. Bouche d'incendie

12

13

14

